

ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ ЕКОНОМІЧНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА МІЖ КРАЇНАМИ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ СВІТОВОГО РОЗВИТКУ

Порушуються актуальні питання економічного співробітництва між країнами в умовах трансформаційних процесів у світовій економіці. Виявлено зміст ефективності як економічної категорії та методології щодо оцінки ефективності економічного співробітництва. Проаналізовано особливості даного співробітництва на прикладі України та СOT

Постановка проблеми. Процес економічного співробітництва як один із рівнів міжнародних економічних відносин, що залежить від ступеня ефективності стосунків та дій між суб'єктами світогосподарської взаємодії віддзеркалює глибинні трансформаційні тенденції сучасного розвитку і має об'єктивний, історично обумовлений характер. Тому в умовах ринкового господарства ефективність економічного співробітництва повинна використовуватися як важливий інструмент регулювання зовнішньоекономічних зв'язків, що й зумовлює постановку проблеми та актуальність теми дослідження.

Важливим чинником успішного, цивілізованого розвитку будь-якої держави сучасного світу є її широкомасштабні торговельні, виробничі та фінансові відносини з іншими державами, їх об'єднаннями, різноманітними міжнародними організаціями. Незалежна Україна, котра поставила перед собою завдання стати демократичною, правовою, соціальною державою, побудувати громадянське суспільство, з перших днів свого існування розпочала активну діяльність для визначення свого гідного місця у системі міжнародного економічного співробітництва.

Мета дослідження. Визначення сутності та особливостей оцінки ефективності економічного співробітництва на прикладі України та СOT.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Особливостям ефективності економічного співробітництва між країнами приділяється значна увага, про що, зокрема, свідчить аналіз публікацій таких науковців, як: І.В. Багрова, І.В. Бурковський, А.Г. Дем'яненко, Д.Г. Лук'яненко, П. Кредісов та ін.

Викладення основного матеріалу дослідження. Обґрунтування ефективності економічного співробітництва ми доцільно розпочнемо з визначення категорії "ефективність". Хоча у сучасній вітчизняній і зарубіжній економічній літературі немає єдиної точки зору щодо трактування даного терміну, але найпоширенішим, з яким не можна не погодитись є підхід, який базується на розгляді ефективності як дієвості, результативності, здатності виникнути ефект, тобто в ньому присутній принцип вимірювання ефективності: відношення ефекту (результату) до витрат. Прикладами формулювання визначень ефективності діяльності з застосуванням означеного підходу є така характеристика: "Ефективність

національної економіки зазвичай пов'язують з її метою і розуміють як результативність, повноту досягнення мети". Відмітимо і досить критичну та не зовсім вірну, на наш погляд, думку Є.А. Єрохіна, що на макрорівні варто вивчати не "ефективність", а "ефективності", тому що національна економіка може мати декілька цілей. Автор вважає, що неможливо вимірити порівняльну ефективність економіки різних країн (цілі різні, тому показники не можна зіставити) [1, с. 172].

Відомо, що рівень економічного співробітництва між будь-якими країнами прямо залежить від глибини та масштабів існуючого між ними поділу праці у сфері матеріального виробництва і стану їх економік на кожний даний період його здійснення. Тобто потенційні можливості розвитку економічного співробітництва будь-якої країни в кінцевому рахунку зумовлюються її загальним економічним потенціалом. А конкурентоспроможність є визначальним критерієм ефективності будь-якого суб'єкта, яка забезпечується за рахунок конкурентних переваг у боротьбі за ринки збуту, ресурси, за місце на ринку, за клієнта, за прибуток і т.ін., що визначає темпи зростання виробництва та рівень національної безпеки. Гостра конкурентна боротьба спонукає країни до найширшого використання як внутрішніх, так і зовнішніх джерел і факторів економічного зростання, що, в свою чергу підвищує ефективність економічного співробітництва.

Відтак, відповідно до даних Звіту по глобальній конкурентоспроможності 2009-2010 Всесвітнього економічного форуму – Швейцарія стала першою в рейтингу країн, а Сполучені Штати спустилися на одну позицію і займають друге місце в рейтингу унаслідок послаблення фінансових ринків і зменшення макроекономічної стабільності; Сінгапур, Швеція і Данія замикають першу п'ятірку країн-лідерів. Європейські країни продовжують переважати в першій десятці: до числа таких країн входять Фінляндія, Німеччина і Нідерланди. Великобританія, як і раніше демонструючи високі показники конкурентоспроможності, проте продовжила своє падіння в рейтингу. В порівнянні з минулим роком країна спустилася на одну позицію і перемістилася на 13 місце, в основному, через послаблення фінансових ринків. Україна ж, опустилася на 10 позицій – з 72-го на 82-е місце, що представлено у таблиці 1.

Таблиця 1. Показники індексу глобальної конкурентоспроможності країн [2]
Індекс глобальної конкурентоспроможності 2009 в порівнянні з 2008 р

Країна/економіка	GCI	GCI	GCI	Зміни 2008-2009р
	2009 Рейтинг	2009 Індекс	2008 Рейтинг	
Швейцарія	1	5.60	2	1
США	2	5.59	1	-1
Сінгапур	3	5.55	5	2
Швеція	4	5.51	4	0
Данія	5	5.46	3	-2
Фінляндія	6	5.43	6	0
Германія	7	5.37	7	0
Японія	8	5.37	9	1
Канада	9	5.33	10	1
Нідерланди	10	5.32	8	-2
Україна	82	3.95	72	-10

Відповідно ж до показників щорічного рейтингу конкурентоспроможності країн світу міжнародного інституту розвитку менеджменту IMD (World Competitiveness Yearbook) 2009 року – Україна посіла передостаннє місце. Цього року

вона 56-та з 57 країн, 2008 року була 54-тою з 55, а 2007 року, коли вперше увійшла до рейтингу посідала 46-ту сходинку з-поміж 55 країн.

За макроекономічними показниками Україна опустилася в 2009 році з 50-го на 55-те місце, за ефективністю влади – з 52-го на 56-те, за ефективністю бізнесу – з 52-го на 53-тє, за показниками інфраструктури – з 46-го на 48-ме. На істотне зниження рейтингу України 2009 року вплинули зростання інфляції, низький приріст ВВП, негативний поточний платіжний баланс, зростання державного боргу, політична нестабільність, нестабільність валютного курсу та неадекватна політика Нацбанку, катастрофічне падіння продуктивності, надмірна енергоємність економіки [3].

Відповідно досліджень ми бачимо, що в умовах досить високого ступеня зовнішньоекономічної відкритості проявляються елементи незбалансованості, нееквівалентного обміну в міжнародних торговельних відносинах України. Така реалізація національного потенціалу уповільнює економічний розвиток України, знижує її міжнародну конкурентоспроможність, а й відтак, ефективність економічного співробітництва.

Економічно обґрунтованим є збільшення значення проблеми підвищення ефективності з розширенням та поглибленням будь-якої форми економічного співробітництва між країнами. Як і кожна сфера ринкової економіки, міжнародні економічні відносини мають свою систему показників і критеріїв ефективності.

В економічній літературі існує декілька методик аналізу зовнішньоекономічної діяльності країни, у тому числі економічного співробітництва та визначення його ефективності. До найвідоміших методик розроблених вітчизняними фахівцями відносяться методика І.В. Багрової та А.Г. Дем'яненко. Дослідник же О.В. Шкуропій пропонує застосовувати методи динамічного програмування за Р. Белланом – мова йде про порядок обчислення показників, які характеризують результативність імпорتنих операцій, експортних операцій зовнішньоекономічної діяльності підприємства в цілому [4, с. 110].

У даному контексті зосередимо увагу на методиці ефективності зовнішньоекономічного співробітництва – ЕЗЕС, відповідно до якої ефективність визначається:

- на національному рівні – зіставленням затрат на виробництво експортних товарів, транспортних і зовнішньоторговельних затрат із вартісною оцінкою імпорتنих товарів, що виражає економію затрат у зв'язку з відмовою від вітчизняного виробництва таких товарів і ефект від використання імпорتنих товарів;
- на рівні виробників експортної продукції – зіставленням затрат на виробництво експортних товарів з внутрішньою ціною поставки товарів зовнішньоторговельному об'єднанню;
- на рівні зовнішньоторгових об'єднань – експортерів продукції – зіставленням платежів виробникам продукції з урахуванням транспортних і накладних видатків із вартістю товарів у цінах здачі національній економіці за вирахуванням транспортних, накладних та інших видатків у внутрішній валюті країни;
- на рівні споживачів – замовників імпорتنної продукції – зіставленням вартості товарів у цінах здачі національній економіці з вартісною оцінкою імпорتنих товарів, що відображає економію затрат у зв'язку з відмовою від споживання замінованих товарів і ефект використання імпорتنих товарів.

Усі перелічені показники, впевнений послідовник використання даної методики вчений Лук'яненко Д.Г. тісно взаємопов'язані й становлять систему, яка забезпечує оцінку варіантів вибору найбільш ефективних рішень у здійсненні зовнішньоекономічних операцій при економічному співробітстві.

У контексті досліджуваної проблеми, оцінюючи ефективність економічного співробітництва, обов'язково потрібно визначити пріоритетні сфери взаємного економічного співробітництва між країнами-партнерами.

На наш погляд, дане завдання має реалізуватися наступними етапами:

1) порівняльний аналіз співробітництва, сильних і слабких сторін країн-партнерів;

2) визначення сутнісних факторів ринкового середовища та їхнього значення для стабілізації міжнародної конкурентоспроможності країн-учасниць господарської співпраці;

3) оцінка фінансово-господарських результатів двостороннього економічного співробітництва;

4) обґрунтування масштабів, кількісних і якісних параметрів пріоритетних галузей і видів виробництва для зацікавлених країн;

5) проведення ранжирування розвитку пріоритетів економічного співробітництва країн-партнерів за критерієм їх ефективності та ін.

Тобто основний акцент має бути зроблено на використанні міжнародних конкурентних переваг досліджуваних країн, що мають бути сформовані на основі визначення спільних цілей міжнародної економічної взаємодії країн.

Є очевидним, що розвиток економічного співробітництва – це суттєвий фактор підвищення ефективності господарської діяльності як в масштабах усієї країни, так і на рівні окремих підприємницьких структур. Тому слушним буде зауважити в ракурсі економічного співробітництва України шляхи підвищення ефективності зовнішньоторговельної діяльності вітчизняних товаровиробників. Сучасними дослідниками було виділено ряд необхідних умов, а саме:

- комплексне дослідження проблем підвищення ефективності та розвитку зовнішньоекономічної діяльності вітчизняних виробничих підприємств;
- виявлення напрямків удосконалювання системи управління та планування зовнішньоекономічних зв'язків на рівні підприємства;
- виявлення напрямків удосконалювання методів експортної роботи;
- вивчення сучасних аналітичних підходів і методів дослідження зовнішньоторговельних ринків;
- розробка організаційно-економічних заходів підвищення конкурентноздатності експортної продукції;
- аналіз ефективності зовнішньоторговельної діяльності виробничих підприємств (оцінка рівня і якості виконання підприємством зобов'язань по контрактах з іноземними партнерами, дослідження ефективності, переваг і недоліків висновку контрактів і договорів);
- аналіз конкурентноздатності підприємства і конкурентноздатності продукції і ринку збуту в зовнішньоекономічній діяльності;
- аналіз динаміки (розвитку) зовнішньоекономічної діяльності підприємства;
- дослідження раціональності використання ресурсів);
- розробка методики аналітичної оцінки ефективності окремої експортної операції;
- розробка заходів підвищення ефективності експортної діяльності вітчизняних товаровиробників [5, с. 26].

Зосередимо увагу ще на одному аспекті – ключовим моментом визначення оцінки ефективності економічного співробітництва між країнами є функціонування транснаціональних компаній. У сучасних умовах, коли основними чинниками формування конкурентоспроможності країн, реалізації їх конкурентних переваг на міжнародних ринках є наявність у них компаній, що здійснюють діяльність в міжнародному масштабі. Завдяки глибокій інтегрованості на міжнародних ринках ТНК, які діють у різних країнах світу, є потужним економічним механізмом співробітництва у світовому господарстві.

В економічній літературі немає єдиної точки зору щодо визначення терміну ТНК, а посилаючись на офіційне визначення Конференції ООН з торгівлі та розвитку (ЮНКТАД), транснаціональна корпорація – це

підприємство, що об'єднує юридичних осіб будь-яких організаційно-правових форм і видів діяльності в двох чи більше країнах і провадить єдину політику та загальну стратегію завдяки одному або декільком центрам прийняття [6, с. 197]. Аналізуючи статистичні показники щорічника ЮНКТАД, варто зауважити про значне

збільшення транснаціональних корпорацій від країн, що розвиваються – якщо у 2007 році у списку 50 найбільших та найвпливовіших ТНК їх було 34 %, то у 2008 році їх збільшилось до 41 %, кількісні показники яких вказані на рис. 1.

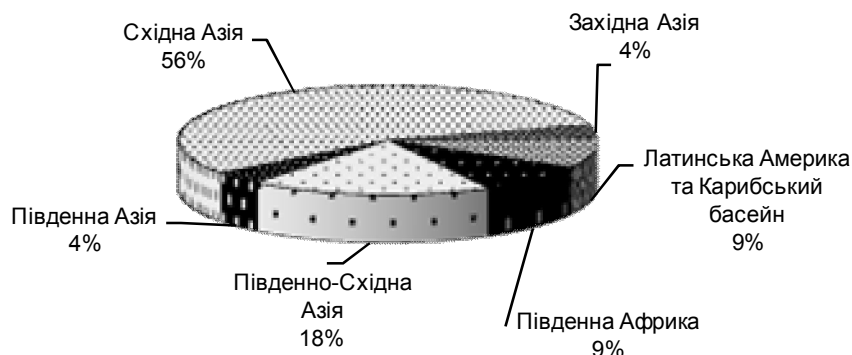

Рис. 1. Кількість ТНК в країнах, що розвиваються станом на 2008 рік

Також ми можемо констатувати збільшення європейських, які займають 36 позицій із 50-ти і японських транснаціональних корпорацій однак, попри зменшення числа американських ТНК у переліку найбільших транснаціональних корпорацій, основу всіх рейтингів

транснаціональних фірм становлять саме американські компанії, які мають найбільше географічне поширення. Якщо виокремити першу десятку із списку 50-ти найсильніших ТНК, то серед них бачимо лише одну американську ТНК.

Таблиця 2. Топ 10 фінансових ТНК рейтингу Географії поширення 2008 [5]

Рейтинг 2008	Рейтинг 2007	Індекс GSI	Країна	Кількість іноземних філій	Кількість приймаючих країн
1	1	67.0	Сполучені Штати	723	75
2	3	64.2	Німеччина	612	52
3	10	54.0	Нідерланди	703	48
4	4	60.2	Італія	342	41
5	7	57.6	Великобританія	683	54
6	11	52.7	Франція	345	53
7	6	59.0	Швейцарія	383	34
8	5	59.1	Італія	432	35
9	9	56.3	Франція	1052	34
10	8	56.5	Франція	464	39

В свою чергу, аналіз засвідчує про існування ряду найвідоміших ТНК, що відкрили дочірні компанії, філіали та спільні підприємства в Україні, серед яких слід відзначити шведсько-швейцарський концерн ASEA – Brown Boveri (ABB) в електротехнічній галузі, SKF – у машинобудуванні, Tetra-pak – пакувальний, Procter & Gambel, Dow Chemical Company – у хімічній, „Лукойл” – у нафтопереробній, Damen Shipyards – суднобудівництві. У тютюновій промисловості домінують інвестиції відомих американських та британських ТНК Reynolds, Philip Morris Inc., British American Tobacco, в пивоварінні – інвестиції консорціуму скандинавських фірм Balticbevgrage Holding, бельгійської ТНК Interbrue. У харчовій індустрії функціонують дочірні підприємства ТНК Kraft Jacobs Sushard, Nestle, Coca-Cola, Cargill [7, с. 349].

Але незважаючи на таку кількість ТНК в світі не існує ще жодної транснаціональної корпорації українського походження, що в свою чергу значно впливає на оцінку ефективності економічного співробітництва нашої держави. На сьогодні, після приєднання України до СОТ, значна частина вітчизняних підприємств зіткнулася з тим, що не готова до зростання конкуренції на внутрішньому ринку з провідними західними компаніями. Значною загрозою малому й середньому бізнесу з боку іноземних конкурентів із вступом до СОТ є прихід в Україну транснаціональних корпорацій (ТНК). Маючи широку мережу принаймні в декількох країнах, ТНК значно економлять на ефекті масштабу, знижуючи собівартість продукції за рахунок надвеликих обсягів виробництва, що дає їм змогу пропонувати дуже низьку ціну на свою продукцію.

Тому у даному контексті доцільно зосередити увагу на питанні ефективності економічного співробітництва України та СОТ – міжнародної організації, метою якої є розробка системи правових норм міжнародної торгівлі та контроль за їх дотриманням, адже нагальною вимогою підвищення конкурентоздатності української економіки є приведення принципів, стандартів і норм державного регулювання господарської діяльності в Україні у відповідність до найкращих світових практик і, зокрема, до вимог СОТ. Відразу зауважимо, що відповідно досліджень з даної проблематики на сьогодні простежуються як позитивні, так і негативні тенденції членства України у СОТ. Проте, на нашу думку, в умовах світової економічної кризи неможливо об'єктивно та повно оцінити вплив членства в цій міжнародній економічній організації.

Беззаперечним є сильний вплив членства у СОТ на торговельні відносини України з рештою світу – Україна здобула можливість відстоювати свої інтереси в рамках переговорів Доха-раунду щодо засад світової торгівлі та у двосторонніх переговорах про приєднання до СОТ низки країн, зокрема, Росії; створено передумови для започаткування переговорів про утворення зони вільної торгівлі між Україною та ЄС, а також між Україною та іншими партнерами – ЄАВТ, Туреччиною, Сінгапуром. У травні 2008 року Україна приєдналась до робочих груп СОТ для проведення двосторонніх переговорів з 29 країнами: Азербайджан, Алжир, Андорра, Афганістан, Багамські Острови, Білорусь, Боснія і Герцеговина, Бутан, Вануату, Ємен, Іран, Ірак, Казахстан, Коморські Острови, Лаос, Ліберія,

Ліван, Лівія, Самоа, Сейшельські Острови, Сербія, Судан, Таджикистан, Чорногорія, Російська Федерація, Узбекистан, Екваторіальна Гвінея, Ефіопія.

Слід зазначити, що Чорногорія, Сербія та Боснія і Герцеговина одночасно є потенційними країнами-кандидатами на вступ до ЄС, що обумовлює необхідність враховувати можливі сценарії інтеграції цих країн до ЄС та потенційні зміни структури регіональної торгівлі, а отже – приділяти особливу увагу двостороннім переговорам з цими країнами в рамках СОТ з метою пошуку ринків збуту з урахуванням інтересів експортерів.

Аналізуючи ефективність економічного співробітництва нашої держави можна стверджувати, що приєднання України до Організації, попри все, позитивно вплинуло на динаміку експортних поставок. Спираючись на дослідження авторів публікації "Один рік України у СОТ" Аналітично-дорадчого центру Блакитної стрічки - якщо порівняти обсяги експорту товарів з України за червень-жовтень 2008 року, тобто за період коли Україна вже стала членом СОТ, але при цьому наслідки "фінансової кризи" ще не набули масштабного характеру, з січнем-травнем 2008 року (аналогічним за тривалістю попереднім періодом), то констатуємо, що збільшення вартості експорту товарів склало 38 %. Друга половина 2008 року була дуже складною для світової економіки. Перший рік членства України у СОТ не привів до радикальних змін у географічній структурі, але змінив деякі тенденції останніх років. Так, за червень-грудень 2008 року в порівнянні з аналогічним періодом 2007 року питома вага країн СНД зменшилась на 3 %, в той же час зросли частки країн Азії та Африки – по 1 % відповідно. Частка країн ЄС залишилась незмінною. Також відмітимо позитивну динаміку експорту до країн Північної та Південної Америки, за червень-грудень 2008 року порівняно з аналогічним періодом 2007 року обсяги експорту зросли на 42 %. Майже вдвічі збільшились поставання до США – найбільшого споживача української продукції у регіоні. Питома вага експортних поставок до США у загальній структурі експорту товарів до країн даного регіону зросла з 40-47 % у попередні роки до 54 % після вступу до СОТ. Таким ростом український експорт зобов'язаний, насамперед, збільшенню у 2,6 рази зовнішньоторговельних операцій з чорними металами, які, до речі, у товарній структурі у червні-грудні 2008 року займали 78 % [8, с. 18].

Вступ України до СОТ та, як наслідок, лібералізація імпортного митного режиму призвели до більш вільного доступу товарів з країн-членів СОТ на український внутрішній ринок та збільшення обсягів імпорту. З червня по грудень 2008 року зростання складо 35 % до аналогічного періоду 2007 року.

Ще одним позитивним моментом у економічному співробітництві з СОТ, є надання додаткових можливостей українським експортерам для захисту від провадження необґрунтованих антидемпінгових та спеціальних захисних розслідувань, від яких потерпають українська металургійна та хімічна галузі. Станом на 2007 рік проти товарів походження з України було запроваджено 37 обмежувальних заходів (антидемпінгові та спеціальні), а станом на 2009 рік діяло вже 32 заходи. Відмітимо, що це зменшення, безумовно, є прогресом, є напрямку захисту від дискримінаційних дій країн-імпортерів, беручи до уваги тривалий та складний характер процедур по перегляду умов або скасування таких заходів, а також ту обставину, що в умовах фінансової кризи можна очікувати ще більшого посилення обмежувальних заходів проти української продукції. Таким чином,

аналіз показав, що окремі очікувані вигоди від вступу України до СОТ, які прогнозувалися урядовими та незалежними експертами, вже мають місце на другому році членства.

Поряд з цим, вступ України до СОТ в наукових колах породжує ряд дискусійних питань, серед яких значна частина присвячена негативним наслідкам подальшої інтеграції нашої держави у світовий економічний простір. Наприклад, фахівці Інституту світової економіки та міжнародних відносин НАН України стверджують, що на внутрішньому споживчому ринку сталися певні негативні зрушення. Так, частка продажу споживчих товарів, що виробляються в Україні, становила 2008 року 63,1 % в структурі роздрібного товарообігу торгової мережі, що на 1,4 % менше, ніж 2007 року. Питома вага продовольчих товарів залишилась незмінною (88,2 %), а для непродовольчих товарів зменшилась на 1,8 % і дорівнювала 51,2 %. У загальному обсязі роздрібного товарообігу підприємств частка непродовольчих товарів збільшилась і склала 67,9 % проти 67,1 % 2007 року. Також аналітики звертають увагу на різке скорочення інвестицій в основний капітал. Уперше з початку економічного зростання в Україні зафіксований від'ємний показник. Крім того, попри прогнози прибічників членства України в СОТ, не відбулося нарощування прямих іноземних інвестицій. Їхнє скорочення перевищило 22 % порівняно з попереднім роком.

Слушною є думка директора інституту економічних досліджень та політичних консультацій І. Бураковського, який спеціалізується на аналізі проблем економічних реформ в перехідних економіках, інтеграційних процесів, міжнародної торгівлі та торговельної політики. Він зазначає – важливо не переоцінювати ролі та значення Світової організації торгівлі, але й, водночас, недооцінювати її потенціал також було б невірним. Обговорення стану окремих галузей промисловості та сільського господарства ведеться переважно з точки зору вирішення поточних проблем, що в свою чергу об'єктивно не дає можливості приймати продумані стратегічні рішення. На думку дослідника, нині в розмовах про СОТ домінує "виробничий аспект" – тобто наслідки приєднання до СОТ розглядаються переважно через призму становища виробників, які внаслідок лібералізації доступу на ринок змушені конкурувати з іноземними компаніями. Але є ще один аспект проблеми – споживачі відповідних товарів промислового та споживчого призначення. Без цієї "споживчої" складової об'єктивний аналіз витрат та вигод від членства СОТ провести просто неможливо. І. Бураковський підкреслює, що до СОТ вступають не окремі галузі, а вся економіка – і тому, якщо десь буде "мінус", то в іншому місці обов'язково буде "плюс", а СОТ – це набір певних можливостей, якими можна скористатися.

Роблячи ж прогнози розрахунки, українські економісти наполягають на основному припущенні: очікується зростання експорту майже за всіма товарними групами, чому сприятиме подальша лібералізація торгової політики та використання переваг від членства України у СОТ через зменшення антидемпінгових розслідувань і полегшення вирішення спірних питань. Міністерством економіки України за підсумками семінару з макроекономічного прогнозування 2009 року усереднене значення темпів приросту обсягів експорту товарів та послуг у 2010 році прогнозується на рівні 11,6 %, а максимальне зростання обсягів експорту – 27 %. Усереднене значення темпів приросту обсягів імпорту товарів та послуг прогнозується 10,7 % з варіацією значення від "мінус" 2,1 % до "плюс" 25,9 %. Тобто, зважаючи на

отриманий досвід та наслідки функціонування української економіки в умовах економічного співробітництва, у тому числі з СОТ, на думку аналітиків, у середньостроковій перспективі як держава, так і суб'єкти економічної діяльності більшу увагу приділятимуть оновленню основних фондів, модернізації виробництва, підвищенню науково-технологічного потенціалу та зміцненню конкурентоспроможності [9, с. 8].

Проведений аналіз економічної ефективності країн в умовах ринкової трансформації дає підстави для наступних висновків:

– досягнення позитивних змін в ефективності зовнішньої торгівлі можливе при посиленні регулюючої ролі держави у ринковому реформуванні і структурній перебудові економіки;

– наблизений до сучасних вимог механізм регулювання зовнішньоекономічної діяльності успішно спрацьовує лише у ринковому середовищі;

– несприятливий розвиток трансформаційних процесів обмежує роль країни лише пасивною підтримкою світового товарообміну та відтворювального процесу і загрожує втратою доступу до світового доходу.

Список використаної літератури:

1. *Гриневич С.С.* Підходи до визначення сутності економічної категорії “ефективність зовнішньоекономічної діяльності” підприємств / С.С. Гриневич, О.Ю. Сало // Науковий вісник НЛТУ України. Економічні науки. – 2008. – вип. 18.2 – С. 170-174. 2. [Електронний ресурс]: Доступ. –

<http://www.weforum.org/en/media> 3. [Електронний ресурс]: Доступ. – <http://www.mim.kiev.ua/press>
4. *Шкурупій О.В.* Формування організаційно-економічного механізму визначення ефективності зовнішньоекономічної діяльності підприємства / О.В. Шкурупій, В.І. Аранчій // Науковий вісник у-ту споживчої кооперації України. – 2005. № 1(15). С. 105 - 111. 5. *Вівчар О.І.* Основні аспекти підвищення ефективності зовнішньоекономічної діяльності підприємств / Оксана Вівчар // Галицький економічний вісник. – 2009. – № 2. – С. 24-30. 6. *Заярна Н.М.* Розвиток транснаціональних корпорацій в умовах глобалізації економіки / Н.М. Заярна, В.Г. Брунець // Збірник науково-технічних праць Науковий вісник НЛТУ України. – 2009. – Вип. 19.2.-С. 197-202
7. [Електронний ресурс]: Доступ. – <http://www.unctad.org>
8. *Савченко Е.О.* Шляхи транс націоналізації українських підприємств та стратегії взаємодії з ТНК // Проблеми й перспективи розвитку співробітництва між країнами Південно-Східної Європи в рамках Чорноморського економічного співробітництва й ГУАМ. – Збірник наукових праць. – Одеса-Донецьк: ДонНУ, РФ НІСД в м. Одеса, РФ НІСД в м. Донецьк, 2008. – С. 164-173 9. Один рік у СОТ. Аналітично-дорадчий центр Блакитної стрічки / За ред. М. Свенціцькі. – К, 2009. – С. 44.

МІСЯЦЬ Тетяна Валентинівна – аспірант Київського національного торговельно-економічного університету, кафедра міжнародної економіки